

SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ EĞİTİCİ ÇİZGİ ROMAN HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Esat YILDIRIM*

Öz

Bu çalışmanın amacı, sınıf öğretmeni adaylarının eğitici çizgi roman hakkındaki görüşlerini ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sınıf öğretmenliği bölümünde öğrenimlerine devam eden dördüncü sınıf, on iki gönüllü sınıf öğretmeni adayına eğitici çizgi roman hakkındaki görüşlerini belirtmeleri için, beş açık uçlu soru görüşme formu aracılığıyla yöneltilmiştir. Katılımcılara yöneltilen açık uçlu sorular sonucunda elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile değerlendirilmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda; Öğretmen adayların eğitici çizgi roman hakkında olumlu gördükleri yönleri sırasıyla en çok; Görsellikten ve renklilikten dolayı ilgi çekici olması ve etkili bir eğitim ve kalıcılığı sağlaması iken, Yazı puntosunun küçük olması ve sayfadaki yazıların fazlalığı ise eksik görülen yönü olarak ifade edilmiştir. Ayrıca öğretmen adayları anlaşılması zor, soyut içerikli konuların anlatımında ve dersin sıkıcı olduğu durumlarda eğitici çizgi romanlardan faydalanılabileceğini belirtmişlerdir. Son olarak öğretmen adayları eğitici çizgi romanların öğrencilerin derse daha fazla ilgi göstermesi, istekli olmasını sağlaması ve öğrenilen bilgilerin daha kalıcı olmasını sağlaması şeklinde etki yaratacağını ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Eğitici Çizgi Roman, Sınıf Öğretmeni Adayı, Araç-Gereçler

EXAMINING OPINIONS OF CLASSROOM TEACHER CANDIDATES ON EDUCATIONAL COMICS

Abstract

The aim of this study was to reveal the classroom teachers' opinions on educational comics. In this context, five open-ended questions were -via interviews form- asked to twelve volunteer teacher candidates (fourth year grade) who continue to their education at department of classroom teachers at Kilis 7 Aralık University in order to state their opinions on educational comics. The data obtained as a result of open-ended questions asked to participants were evaluated by Content Analysis Method. Accordingly, positive aspects of educational comics were stated to be interesting for the visuality and colorfulness, consequently providing effective

---

*Arş. Gör., Kilis 7 Aralık Üniversitesi, İlköğretim Bölümü, Sınıf Öğretmenliği ABD.
esatyildirim@kilis.edu.tr

education and permanence whereas text font size and the surplus of the writing on the page were expressed as imperfections. Furthermore, teacher candidates stated that the comics might be exploited while explaining difficult and abstract content and when the course tend to be boring. Finally, the uses of comics were expressed to increase the attention and willingness of students towards courses, ensuring permanence in education.

Keywords: Educational Comics, Educational Tools, Classroom Teacher Candidate.

Giriş

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin hızla gelişim gösterdiği günümüzde, hızlı değişme ve gelişmeler bütün alanlarda olduğu gibi eğitim alanında da kendini göstermektedir (Topkaya, 2015). Eğitim sistemimizde yaşanan gelişmelerle birlikte öğretim programları değişmiş, programların içeriğinin değişmesiyle de birlikte bireylerde istenilen nitelikler bu doğrultusunda köklü bir şekilde değişime uğramıştır. Yapılandırmacı yaklaşımla birlikte ders süreci içerisinde aktif olan öğrencilerin yetiştirilmesi gerekliliği, artık karar alıcıların üzerinde daha fazla düşündükleri konular içerisinde yer almaktadır. Çünkü Topkaya (2016a)'nın da belirttiği gibi öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal anlamda en sistematik şekilde donatıldıkları yerlerin eğitim kurumları olduğu ifade edilmiştir. Dolayısıyla öğrencinin aktif olduğu ve öğrenciyi ders süreci içerisinde daha fazla merkeze alan bu yaklaşımda ders öğretmenin süreci içerisinde sadece rehber konumunda bulunduğu söylenebilir. Bu süreç içerisinde eğitim faaliyetlerinin kalitesinin daha üst boyutlara taşınmasında ise öğretmenlerin büyük bir misyona sahip oldukları söylenebilir. Bundan dolayı eğitim-öğretim faaliyetlerinin kalitesinin büyük ölçüde öğretmenlerin niteliğiyle paralellik gösterdiği ifade edilebilir (Kılıç ve Acat, 2007: 22). Eğitim sisteminden verimli sonuç alabilmesi geniş ölçüde öğretmenin kalitesine (Köseoğlu, 1994: 4) bağlıdır. Hangi gereksinimi karşılamak amacıyla kullanılırsa kullansın öğretmenler için araç ve gereçler, etkili ve verimli bir eğitim-öğretimin vazgeçilmez ögesi ve en büyük yardımcılarıdır. Aynı zamanda çağdaş bir eğitim sistemi, gelişmiş teknolojik araç-gereç ve yöntemlerden yararlanılmasıyla (Halis, 2002: 197) mümkündür. Bu bağlamda nitelikli ve verimli bir eğitim için eğitim programlarının ayrılmaz bir parçası olan ders araç-gereçlerinden faydalanmak son derece önemlidir (Nalçacı ve Ercoşkun, 2005). Eğitimde materyal kullanımı, etkili bir öğretim ortamı yoluyla öğrencilerin hedeflere ulaşmasında ve yürütülen programın başarılı olmasında önemli bir rol oynar. Öğrencilerin öğrendiklerini daha iyi anlayabilmeleri için sınıf

ortamında daha çok eğitim aracının kullanımı önem taşımaktadır. Materyal kullanılması ile öğretmen adayları, dersi daha iyi algılar, daha fazla duyu organı devreye girerek daha kalıcı öğrenme gerçekleşir (Kaya, 2005; Yalın, 2007) Bu anlamda duyu organlarına hitap eden görsel ve işitsel araçlardan kurulu öğrenme ortamlarına başvurmak kalıcı öğrenmeler için kaçınılmaz bir ihtiyaçtır (Dursun, 2006). Günümüz sınıf ortamında görsel ve işitsel araçlar ön plana çıkmaktadır. Görsel öğretim materyalleri; grafikler, fotoğraflar, kavram haritaları, slaytlar, filimler, bilgisayar ve televizyon ekran görüntüleri vb. içerir. Bu materyaller öğrencilerin yönlendirilmesinde, dikkatini toplamasında, analiz yapabilmesinde yardımcı olmaktadır (Düzgün, 2000). Araç-gereçler doğru kullanıldığı zaman, öğrencilerin öğrenme sürecine daha aktif katılmalarına ve daha anlamlı, kalıcı öğrenmeler gerçekleştirmelerine yardım etmektedir (Yaşar, 2006: 288)

Eğitim sürecinde öğretim materyallerinin çok sayıda faydası olduğu yapılan birçok çalışmada tespit edilmiştir (Çilenti, 1988; Karataş ve Yapıcı, 2006; Şahin ve Yıldırım, 1999; Şimşek, 2002; Yıldız, 2002). Birçok araştırmacı çalışmada öğretim materyallerinin, öğrencilerin dikkatini çekerek onları öğrenmeye güdülediğini, öğrenmeyi somutlaştırarak kolaylaştırdığını, öğrencilerin derse katılımını arttırdığını ve etkili öğretimi sağladığını belirtmişlerdir (Demirel vd., 2004; Koşar vd., 2003; Yalın, 2003). Bütün bu araştırmalar göstermektedir ki, eğitim sürecinde materyal kullanımı öğretmen adaylarının yetişmeleri açısından kritik öneme sahiptir. Günümüzde bilgi ve teknolojinin hızla ilerlemesine paralel olarak eğitimde kullanılan araç gereç ve yöntemler de değişmektedir.

Günümüz bilgi toplumlarında yazılı iletişim biçimleri dahi son derece önemli bir yer tutarken, yazılı materyallerin görsel öğelerle bütünleştirilmesi sonucunda ortaya çıkan yeni ileti biçimlerine insanların ilgisi her geçen gün biraz daha artmaktadır (Benson 1997; Felder, 1993; Kleinman ve Dwyer, 1999). Bu yeni ileti biçimlerini bünyesinde taşıyan birçok etkili materyalden günümüzde söz edilebilir fakat bu materyaller içerisinde yazı ile resmin en fazla uyum gösterdiği türün çizgi romanlar olduğu söylenebilir. Çizgi romanlar, istendik türden bazı davranış değişikliklerini sağlamada, akademik başarıyı olumlu yönde etkilemede, derse yönelik motivasyonu üst düzeye çıkarmada, merak duygusunu oluşturmada ve okuma güçlüğü çeken veya okumayı sevmeyen çocuklarda okuma alışkanlığını kazandırmada faydalanılan önemli bir öğretim materyalidir (Haugaard, 1973; Koenke, 1981). Ders sürecini daha anlamlı

kılmada, öğrenci motivasyonunu üst düzeye çıkarmada, akademik başarı ile derse yönelik tutumu olumlu yönde etkilemede görselliği ön planda olan karikatür, çizgi film, animasyon ve çizgi romanların önemli bir yer tuttuğu söylenebilir. Nitekim ilgili literatür incelendiğinde eğitici karikatür, çizgi film ve animasyonların farklı derslerdeki etkililiğini inceleyen birçok çalışmaya rastlanmaktadır (Akçay vd., 2008; Akengin ve İbrahimoglu, 2010; Akkaya, 2011; Alkan, 2010; Balım vd., 2008; Bayram vd., 2011; Coşkun, 2009; Çiçek, 2012; Daşdemir ve Doymuş, 2012; Dereli, 2008; Doymuş vd., 2009; Erdağ, 2011; İnel vd., 2009; Palaz, 2010; Üner, 2009; Tokcan ve Topkaya, 2015; Yavuz ve Büyükeksi, 2011). Buna karşılık literatürde eğitici çizgi romanların ders sürecindeki etkililiğini inceleyen çalışmaların sınırlı sayıda olduğu tespit edilmiştir (Beard ve Rhodes, 2002; Brocka, 1979; Çetin, 2010; Haugaard, 1973; Hutchinson, 1949; Muniran ve Yusof, 2008; Olson, 2008; Özdemir, 2010; Rota ve Izquierdo, 2003; Sones, 1944; Song vd., 2008; Topkaya, 2014; Topkaya, 2016b; Topkaya ve Şimşek, 2015; Topkaya ve Yılar, 2015; Trent ve Kinlaw, 1979; Williams, 1995).

Bununla birlikte günümüze kadar yapılan tüm çalışmalar içerisinde Sınıf öğretmenleri adaylarının eğitici çizgi roman hakkındaki görüşleri ile ilgili çalışmalara da pek rastlanılmamıştır. Bu araştırmanın amacı, sınıf öğretmeni adaylarının eğitici çizgi roman hakkındaki görüşlerini tespit etmektir. Bu bağlamda eğitici çizgi romanların, lisans düzeyinde öğrenim gören öğretmen adaylarına neler kazandırabileceğini ortaya koyması açısından etkin ve işlevsel bir şekilde öğretmen adaylarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yöntem

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemleri arasında yer alan olgu bilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik analizi tekniği, elde edilen verilerin açıklanmasında gerekli olan kavramları ve ilişkileri ortaya koymakta kullanılır. Böylece “Olgu bilim araştırmalarında veri analizi yaşantıları ve anlamları ortaya çıkarmaya yöneliktir. Bu amaçla yapılan içerik analizinde verinin kavramsallaştırılması ve olguyu tanımlayabilecek temaların ortaya çıkarılması çabası vardır. Sonuçlar betimsel bir anlatım ile sunulur ve sık sık doğrudan alıntılara yer verilir. Bunun yanında ortaya çıkan temalar ve örüntüler çerçevesinde elde edilen bulgular açıklanır ve yorumlanır” (Şimşek ve Yıldırım, 2011).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2015-2016 yılı bahar döneminde Kilis 7 Aralık Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümünde öğrenimlerine devam eden dördüncü sınıf, 12 sınıf öğretmeni adayı oluşturmaktadır. Toplam 12 öğrenci gönüllülük esasına dayanarak çalışmaya dahil edilmiştir. Ayrıca katılımcılara eğitici çizgi romanlarla ilgili bilgilendirme yapılmış ve bilgi düzeyleri artırılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Sınıf öğretmeni adaylarının eğitici çizgi roman hakkındaki düşüncelerini tespit etmek için adaylara beş açık uçlu soru yöneltilmiştir. Açık uçlu sorular araştırmacıya incelemek istediği olguyu esnek ve açık uçlu bir yaklaşımla ele alma imkânı sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Veri elde etmek amacıyla öğretmen adaylarına yöneltilen soruların açık ve anlaşılır olmasını sağlamak için öncelikle hazırlanan görüşme formu 5 öğretmen adayına uygulanmış ve uzman görüşleri de alınarak yapılandırılmış görüşme formuna son şekli verilmiştir.

Yapılandırılmış görüşme formunda şu sorulara yer verilmiştir:

- Eğitici çizgi romanlar hakkında bilgi sahibi misiniz?
- İncelemiş olduğunuz eğitici çizgi romanların olumlu bulduğunuz yönleri hakkındaki görüşünüz nelerdir, açıklayınız?
- İncelemiş olduğunuz eğitici çizgi romanların eksik gördüğünüz yönleri nelerdir, açıklayınız?
- Ders süresi içerisinde eğitici çizgi romanlardan nasıl faydalanabilirsiniz?
- Eğitici çizgi romanların öğrenciler üzerinde nasıl bir etki yaratacağını düşünüyorsunuz, açıklayınız?

Verilerin Analizi

Sınıf öğretmeni adaylarının yapılandırılmış görüşme formundaki açık uçlu sorulara verdikleri cevaplar içerik analizi yoluyla çözümlenmiştir. Öğretmen adaylarından yapılandırılmış görüşme formunda yer alan eğitici çizgi roman hakkındaki sorulara düşüncelerini yazmaları istenmiştir. Bununla birlikte öğretmen adaylarının açık uçlu sorulara vermiş oldukları cevaplar, benzerlik ve yinelenme sıklıklarına göre kodlanarak tablolar oluşturulmuştur. Yapılan çalışmanın güvenilirliğini arttırmak için tespit

edilen ortak temaların eğitim alanında özellikle de nitel araştırmalarda uzman olan başka bir araştırmacı tarafından incelenmesi istenmiştir. Yapılan bu işlem sonunda ortak temaların eksik bulunan yönleri üzerinde fikir alışverişinde bulunulmuş ve ortak temalara son şekli verilmiştir.

Bulgular

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular ortak temalara ayrılarak tablolar aracılığıyla gösterilmiştir.

Tablo 1. Sınıf Öğretmeni Adaylarına Ait Demografik Bilgiler

Cinsiyet	N	%
Bayan	8	67
Erkek	4	33
Toplam	12	100

Tablo 1'de görüldüğü gibi 8'i (%67) bayan, 4'ü (33) erkek olmak üzere toplam 12 sınıf öğretmeni adayı çalışmaya katılmıştır.

Tablo 2. Öğretmen Adaylarının Eğitici Çizgi Roman Hakkında Bilgi Sahibi Olma Durumu

	N	%
Evet	9	75
Hayır	3	25
Toplam	12	100

Tablo 2'de görüldüğü üzere öğretmen adaylarının 9'u (%75) eğitici çizgi romanlar hakkında bilgi sahibi olduğu, 3'ü (%25) ise eğitici çizgi romanlar hakkında bilgi sahibi olmadıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 3. Öğretmen Adaylarının Eğitici Çizgi Roman Hakkında Olumlu Gördükleri Yönlerine Yönelik Görüşleri

İfadeler	Öğretmenler	f
Görsellik ve renklilikten dolayı ilgi çekici olması	Ö1, Ö3, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8 Ö9, Ö10, Ö11, Ö12	10
Etkili bir eğitim ve kalıcılığı sağlaması	Ö4, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö12	6
Öğrenmeye ve okumaya teşvik etmesi	Ö2, Ö7, Ö8, Ö10, Ö12	5
Konuları eğlenceli hale getirmesi	Ö1, Ö4	2
Soyut kavramları somutlaştırması	Ö1, Ö11	2
İçerik ve görselin uyumlu olması	Ö3, Ö10	2

Tablo 3 incelendiğinde öğretmen adaylarının 10'u eğitici çizgi romanların "görsellikten ve renkten dolayı ilgi çekici olması" şeklinde görüş ifade etmişlerdir. Verilen cevaplar içerisinde Ö3 ve Ö5 kodlu öğretmen adaylarının bu konu ile ilgili ifade ettikleri cümleler şu şekildedir:

"Görsel ve renk zenginliği olan karikatürün konuşmaları çocuğun ilgisini çekerek, çocuğun eğlenmesini sağlamaktadır."

"Eğitici çizgi romanlar, öğrenci dikkatini çekebilecek nitelikte. Çünkü kullanılan resimler ve karikatürler olabildiğince canlı renklerde ve dikkat çekici."

6 öğretmen adayı eğitici çizgi romanlarla ilgili "etkili bir eğitim ve kalıcılığı sağlaması" şeklinde görüş ifade etmişlerdir. Verilen cevaplar içerisinde Ö6 ve Ö9 kodlu öğretmen adaylarının eğitici çizgi romanların "etkili bir eğitim ve kalıcılığı sağlaması" ile ilgili ifade ettikleri cümleler şu şekildedir:

"Eğitici çizgi romanlar görsellerle zenginleştirildiği için insanların görsel zekasına direkt hitap ediyor. Dolayısıyla görme insanların aklında kalıcı izler bırakarak kalıcılığı sağlıyor."

"Bu tür eğitici çizgi romanlarda cümleler kısa, açık ve anlaşılır. Aynı zamanda bunların yanında görsellik de önemli derecede ön planda olduğu için kalıcılığı sağlar."

5 öğretmen adayı ise “öğrenmeye ve okumaya teşvik etmesi” şeklinde görüş ifade etmiştir. Verilen cevaplar içerisinde Ö8 kodlu öğretmen adayının eğitici çizgi romanların “öğrenmeye ve okumaya teşvik etmesi” ile ilgili ifade ettiği cümle şu şekildedir:

“Öncelikle günümüz çocukları teknoloji dünyasının içinde değişken uyarıcılara alışmış haldedir. Düz anlatımlar öğrencileri sıkabiliyor. Eğitici çizgi romanlar eğitimi monotonluktan kurtarıp, çocuğun ilgisini çekerek, çocuğu öğrenmekten zevk alan öğrenmeye istekli bir birey haline getirir.”

Aynı zamanda 2 öğretmen adayı da eğitici çizgi romanların “Konuları eğlenceli hale getirdiği” şeklindeki görüşü 2 öğretmen adayı, “Soyut kavramları somutlaştırdığı” görüşünü 2 öğretmen adayı ve “içerik ve görsellerin uyumlu olduğu” şeklinde görüşü ise yine 2 öğretmen adayı cevap vermişlerdir. Verilen cevaplar içerisinde Ö1 kodlu öğretmen adayının eğitici çizgi romanlar “soyut kavramları somutlaştırır” görüşü ile ilgili ifade ettiği cümle şu şekildedir:

“Görsellerin çok iyi tasarlanmasından dolayı soyut kavramları somutlaştırır.”

Tablo 4. Öğretmen Adaylarının Eğitici Çizgi Romanlar Hakkında Eksik Gördükleri Yönlerine Yönelik Görüşleri

İfadeler	Öğretmenler	f
Yazı puntosunun küçük olması	Ö1, Ö2, Ö6, Ö9, Ö10, Ö11	6
Sayfadaki yazıların fazlalığı	Ö1, Ö2, Ö6, Ö11, Ö12	5
Her konuya uygun olmaması	Ö1, Ö3, Ö7, Ö10, Ö12	5
Aşırı görselliğin yorabilmesi	Ö3, Ö10	2
Çocuğun mesajı almayıp öyküye dalabilmesi	Ö3, Ö7	2

Tablo 4’te öğretmen adaylarının 6’sı eğitici çizgi romanlarda “içerikteki yazının puntosunun küçük olması” şeklinde görüş

belirtmişlerdir. Verilen cevaplar içerisinde Ö6 ve Ö10 kodlu öğretmen adaylarının bu konu ile ilgili ifade ettikleri cümleler şu şekildedir:

“Yazı boyutunu çok küçük buluyorum. Bundan dolayı öğrencinin kitaba yaklaşımını olumsuz yönde etkileyeceğini düşünüyorum. Çünkü fiziksel özellikler kadar içerik yapısı da çok önemli.”

“Punto daha fazla olabilirdi. Yazılar çok küçük tutulmuş. Bir sayfada görsele çok yer verildiğinden yazının küçük olması görselliğin gölgesinde kalmasına sebebiyet vermektedir.”

Öğretmen adayların 5’i eğitici çizgi romandaki “sayfadaki yazıların fazlalığı” şeklinde görüş ifade etmişlerdir. Verilen cevaplar içerisinde Ö6 kodlu öğretmen adayının “sayfadaki yazıların fazlalığı” ile ilgili ifade ettiği cümle şöyledir:

“Sayfadaki yazıların çok uzun olmaması lazım. Bir sayfada ne kadar az yazı varsa çocuk için o kadar iyi olur. Çünkü yeterince görsellerle desteklenmektedir ve çocuğun ilgisini çekmektedir. Aksi takdirde sıkıcılığa engel olmamış oluruz.”

Öğretmen adayların 5’i eğitici çizgi romanların “her konuya uygun olmaması” şeklinde görüş ifade etmişlerdir. Verilen cevaplar içerisinde Ö3 kodlu öğretmen adayının bu konu ile ilgili ifade ettiği cümle şu şekildedir:

“Eğitici çizgi romanlar her konuya uygun olmayabilir. Genellikle soyut kavramların somutlaştırılmasında kullanıldığında verim alınan bir araçtır. Mesela fen öğretiminde bazı konular soyut olduğu için somutlaştırma gereğine ihtiyaç duyarız. Ancak bir matematik konusu için aynı şeyleri söylemek mümkün olmayabilir.”

Öğretmen adaylarının 2’si eğitici çizgi romanlarda “Aşırı görselliğin yorabilmesi” şeklinde görüş ifade etmişlerdir. Yine aynı şekilde öğretmen adaylardan 2’si eğitici çizgi romanlarda “Çocuğun mesajı almayı öyküye dalabilmesi” şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Tablo 5. Ders Süresi İçinde Eğitici Çizgi Romanlardan Faydalanma Durumu

İfadeler	Öğretmenler	f
Anlaşılması zor soyut içerikli konularda	Ö1, Ö4, Ö6, Ö9, Ö11, Ö12	6
Dersin sıkıcı olduğu	Ö1, Ö2, Ö3, Ö11	4

durumlarda		
Gerekli bilgiler verildikten hemen sonra	Ö5, Ö6, Ö7, Ö12	4
Kavram yanlışlarını gidermede	Ö8	1
Öğretimi kalıcı hale getirme	Ö8	1

Tablo 5’te de görüldüğü üzere öğretmen adaylarının 6’sı “anlaşılması zor ve soyut içerikli konularda” eğitici çizgi romanlardan faydalanılabileceği şeklinde görüş bildirmişlerdir. Verilen cevaplar içerisinden Ö9 kodlu öğretmen adayının konu ile ilgili ifade ettiği cümle şu şekildedir:

“Derlerde kullandığımız bazı yöntem ve teknikler eksik kalabiliyor. Özellikle bazı soyut konularda bu eksiklik iyice hissedilmektedir. Bence eğitici çizgi romanlardan bu eksiğin giderilmesinde ve kullandığımız materyallerin işlevini tamamlama da önemli derecede faydalanılabilir.”

Öğretmen adaylarının 4’ü eğitici çizgi romanlardan “Dersin sıkıcı olduğu durumlarda” faydalanılabileceği şeklinde görüş ifade etmişlerdir. Verilen cevaplar içerisinden Ö3 ve Ö7 kodlu öğretmen adaylarının konu ile ilgili ifade ettiği cümleler şöyledir:

“Eğitici çizgi romanları, çocuğun dersten sıkıldığı durumlarda bir araç olarak kullanabiliriz. Çünkü çocuk bir yandan konuyu öğrenirken bir yandan da eğlenmeli.”

“Derste sıkıcı kitaplar yerine mümkünse eğitici çizgi romanların kullanılmasının daha faydalı ve doğru olduğunu düşünüyorum. Çünkü ders süresi içerisinde eğitici çizgi romanlarla çocuklara daha etkili öğrenmeler sağlanabilir.”

Bununla birlikte öğretmen adaylarının 4’ü eğitici çizgi romanlardan “Gerekli bilgiler verildikten hemen sonra” faydalanılabileceği şeklinde görüş ifade etmişlerdir. Verilen cevaplar içerisinden sırasıyla Ö5 ve Ö6 kodlu öğretmen adaylarının konu ile ilgili ifade ettiği cümlelere bakalım olursak:

“Ders esnasında öğrenci dikkati ders süresi boyunca aynı seviyede değildir. İşte bu yüzden dersle ilgili temel ön bilgiler verildikten sonra ders

kitapları yerine eğitici çizgi romanların kullanılması öğrencilerin daha çok hoşuna gidecek ve dikkatli bir şekilde derse odaklanabilecekler.”

“Ders süresi içerisinde öğrenciye gerekli bilgi verildikten sonra eğitici çizgi romanlardan faydalanmamız lazım. Öğrenmenin kalıcı olmasını istiyorsak bunu yapmalıyız. Çünkü eğitici çizgi romanlar öğrenmede kalıcılığı sağlar.”

Yine aynı şekilde öğretmen adaylarından 1’i eğitici çizgi romanlarla ilgili olarak hem “Kavram yanlışlarını gidermede” hem de “Öğretimi kalıcı hale getirmede” faydalanılabileceği şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 6. Öğretmen Adaylarının Eğitici Çizgi Romanların Öğrenciler Üzerinde Yaratacağı Etkiye Yönelik Görüşleri

İfadeler	Öğretmenler	f
Derse karşı daha fazla ilgi göstermesi ve istekli olmasını sağlaması	Ö1, Ö2, Ö4, Ö7, Ö10, Ö11, Ö12	7
Öğrenilen bilgilerin kalıcı olmasını sağlaması	Ö1, Ö2, Ö6, Ö7, Ö9	5
Başarı düzeyini arttırması	Ö7, Ö9	2
Görsel zekâyı etkilemesi	Ö9	1

Tablo 6’da görüldüğü gibi öğretmen adaylarının 7’si çizgi romanların öğrenciler üzerinde “Derse karşı daha fazla ilgi göstermesi ve istekli olmasını sağlaması” şeklinde bir etki yaratacağını bildirmişlerdir. Verilen cevaplar içerisinde Ö2, Ö4 ve Ö7 kodlu öğretmen adaylarının bu konu ile ilgili ifade ettiği cümleler:

“Çocukların yaş seviyesi küçük olduğu için öykü ve karikatürler daha çok dikkatlerini çekecektir. Bu sayede çocuklar öğrenmeye istekli olurlar ve derse daha çok ilgi gösterip katılacaklardır.”

“Eğitici çizgi romanların çocuklar üzerinde müthiş bir etki bırakacağını düşünüyorum. Dikkat çekici, güdüleyici bir o kadar da eğlenceli tarafı olduğu için ve tüm bunların yanında görselliği ön plana çıkardığı için öğrenciler için

bulunmaz kaftan. Çocuk gülerken eğlenerek öğrenme fırsatı yakalayacak ve bu da onun derse karşı ilgisini aşırı derecede olumlu yönde arttıracaktır.”

“Eğlenceli bir şekilde öğrenmeler gerçekleştirecekleri için derse karşı daha fazla istekli olup dersi ve okulu daha çok sevmesini sağlayacaktır.”

Öğretmen adaylarının 5’i çizgi romanların öğrenciler üzerinde “Öğrenilen bilgilerin kalıcı olmasını sağlaması” şeklinde bir etki yaratacağını ifade etmişlerdir. Verilen cevaplar içerisinde Ö6 kodlu öğretmen adayının konu ile ilgili ifade ettiği cümle:

“Verilmek istenen mesaj açık, anlaşılır ve güzel bir şekilde verilirse, bu durum çocuk üzerinde olumlu bir etki yaratır. Eğitici çizgi roman bunların tamamını karşıladığı için öğrenme üzerinde kalıcılığı sağlamaktadır.”

Tablo 6’da da görüldüğü üzere öğretmen adaylarının 2’si eğitici çizgi romanların öğrenciler üzerinde “Başarı düzeyini arttırdığı ” şeklinde görüş bildirirken, öğretmen adaylarından 1’i ise eğitici çizgi romanların öğrenciler üzerinde “görsel zekâyı olumlu yönde etkilediği” şeklinde görüş ifade etmiştir.

Tartışma ve Sonuç

Günümüzde ders süreci içerisinde kullanılacak olan materyallerin önemi üzerinde artık daha fazla durulmaktadır. Öğretimi destekleme, eğitim sürecini zenginleştirme, bilgiyi somutlaştırma ve kalıcı öğrenmeler sağlamada (Halis, 2002), ilgi, dikkat ve öğrenme arzusunun yüksek tutulmasında (Çelik, 2007) ders süreci içerisinde kullanılan modern öğretim materyallerinin çok önemli bir yer tuttuğu bilinmektedir (Halis, 2002). Bu modern öğretim materyalleri içerisinde özellikle gerek yazı gerekse görsel açıdan zengin bir yapıya sahip olan eğitici çizgi romanların ders süreci içerisinde kullanılmasının başarılı sonuçları beraberinde getireceği düşünülmektedir. Yapılan bu çalışmada elde edilen bulgular neticesinde şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Öğretmen adaylarına yöneltilen *eğitici çizgi romanlar hakkında bilgi sahibi misiniz?* sorusuna öğretmen adaylarının büyük bir çoğunluğunun (%75) eğitici çizgi romanlar hakkında bilgi düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen adaylarının eğitici çizgi romanlar hakkında bilgi sahibi olmalarında ise çalışma öncesinde onlara verilen bilgilendirme kurslarının etkide bulunduğu söylenebilir.

Öğretmen adaylarına yöneltilen *eğitici çizgi romanlar hakkında olumlu gördüğünüz yönler nelerdir?* sorusuna öğretmen adaylarının büyük bir çoğunluğu eğitici çizgi romanların görsellik ve renklilik açısından dolayı ilgi çekici bir materyal olduğu görüşünü ifade etmişlerdir. Öğretmen adaylarının bu görüşü ifade etmelerinde eğitici çizgi romanlarda işlenen konuyla birlikte renk ve çizimlerin farklı bir tarzla ele alınmasının etkili olduğu düşünülmektedir. Nitekim Williams (1995) yapmış olduğu çalışmada çizgi romanların görsel özelliklerinden dolayı insanlar tarafından sıklıkla tercih edildiğini ifade etmiştir.

Öğretmen adaylarına yöneltilen *eğitici çizgi romanlar hakkında eksik gördüğünüz yönler nelerdir?* sorusuna öğretmen adaylarının büyük bir çoğunluğu eğitici çizgi romanlarda yer alan konuşma balonlarındaki yazıların boyutunun küçük olduğu görüşünü ortaya koymuşlardır. Öğretmen adaylarının bu görüşü ifade etmelerinde eğitici çizgi romanlarda konuyla ilgili var olan diyalogların yoğun bir şekilde ele alınmasının neden olduğu düşünülmektedir. Topkaya ve Yılar (2015) tarafından ortaya konulan çalışmada eğitici çizgi romanlardaki yazı boyutunun küçük olmasının bu materyallerde görülen bir kusur olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Öğretmen adaylarına yöneltilen *ders süresi içerisinde eğitici çizgi romanlardan ne şekilde faydalanırsınız?* sorusuna öğretmen adaylarının büyük bir çoğunluğu soyut olan bazı konuların öğretilmesinde eğitici çizgi romanlardan faydalanabileceklerini ifade etmişlerdir. Öğretmen adaylarının bu görüşü ifade etmelerinde soyut olan bazı kavramların eğitici çizgi romanlar aracılığıyla somutlaşmasının etkili olduğu düşünülmektedir. Çiçek (2012) tarafından yapılan çalışmada soyut olan bazı kavram yanılgılarının giderilmesinde eğitici çizgi romanların etkili bir materyal olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmen adaylarına yöneltilen *eğitici çizgi romanların öğrenciler üzerinde ne gibi bir etki yaratır?* sorusuna öğretmen adaylarının büyük bir çoğunluğu eğitici çizgi romanların öğrencilerin derse olan ilgilerini arttırdığı görüşünü ifade etmişlerdir. Öğretmen adaylarının bu görüşü ifade etmelerinde eğitici çizgi romanlarda işlenen konuların, karakterlerin çizimsel özellikleri ve mizah unsurunun sıklıkla yer almasının etkili olduğu düşünülmektedir. Haugaard (1973) yapmış olduğu çalışmada eğitici çizgi romanların derse yönelik motivasyonu üst düzeye çıkarmada önemli bir yere sahip olduğu ifade etmiştir.

Öneriler

İlköğretim müfredatında yer alan ve öğretilmesi zor olan bazı spesifik kavramların öğretiminde eğitici çizgi romanların etkililiği araştırılabilir.

Eğitici çizgi roman kullanımının bilişsel ve duyuşsal öğrenmeler üzerine etkisini inceleyen araştırmalar yapılabilir.

Bu araştırma yalnızca sınıf öğretmeni adayları ile gerçekleştirilmiş nitel bir çalışmadır. Bu çalışma sonrasında benzer araştırmaların farklı üniversitelerin öğrencilerini de kapsayacak şekilde büyük örneklemeler üzerinde yürütülmesinin alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akçay, H. - Tüysüz, C. - Feyzioğlu, B. - Oğuz, B., "Bilgisayar Tabanlı ve Bilgisayar Destekli Kimya Öğretiminin Öğrenci Tutum ve Başarısına Etkisi", *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 2008, s. 169-181.
- Akengin, H. - İbrahimoglu, Z., "Sosyal Bilgiler Dersinde Karikatür Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarısına ve Derse İlişkin Görüşlerine Etkisi", *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(2), 2010, s. 1-19.
- Akkaya, A., "Karikatürlerle Dil Bilgisi Öğretimi", Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya 2011.
- Alkan, G., "Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kavram Karikatürlerinin Öğrenci Başarısına Etkisi", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde 2010 .
- Balim, A. G. - İnel, D. - Evrekli, E., "Fen Öğretiminde Kavram Karikatürü Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Sorgulayıcı Öğrenme Becerileri Algularına Etkisi", *İlköğretim Online*, 7(1), 2008, s. 188-202.
- Bayram, K. - Özdemir, E. - Koçak, N., "Kimya Eğitiminde Animasyon Kullanımı ve Önemi", *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 2011, s. 371-390.
- Beard, C. - Rhodes, T., "Experiential Learning: Using Comic Strips as Reflective Tools in Adult Learning" *Australian Journal of Outdoor Education*, 6(2), 2002, s. 58-65.
- Benson, P. J., "Problems In Picturing Text: A Study Of Visual/Verbal Problem Solving", *Technical Communication Quarterly*, 6(2), 1997, s. 141-160.
- Brocka, B., "Comic books: In case you haven't noticed, they've changed", *Media and Methods*, 15(9), 1979, s. 30-32.
- Çetin, Y., "Okutan Çizgiler", *Milli Folklor*, 85, 2010, s. 193-198.
- Coşkun, S. A., *Fen Bilgisi Öğretiminde Karikatür Kullanımının Başarı, Motivasyon ve Tutumlar Üzerine Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Isparta 2009.
- Çiçek, T., *İlköğretim 6. Sınıf Fen ve Teknoloji Dersinde Kavram Karikatürlerinin Öğrenci Başarısına, Tutumuna ve Kalıcılığa Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Manisa 2012.
- Çilenti, K., *Eğitim Teknolojisi ve Öğretim*, Yargıcı Matbaası, 1988.

Daşdemir, İ. - Doymuş, K., “8. Sınıf Kuvvet ve Hareket Ünitesinde Animasyon Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarılarına, Öğrenilen Bilgilerin Kalıcılığına ve Bilimsel Süreç Becerilerine Etkisi”, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1, 2012, s. 77-87.

Demirel, Ö. - Seferoğlu, S.S. - Yağcı, E., *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*, Pegem A, Ankara 2004.

Dereli, M., *Tam Sayılar Konusunun Karikatürle Öğretiminin Öğrencilerin Matematik Başarılarına Etkisi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul 2008.

Doymuş, K. - Şimşek, Ü. - Karaçöp, A., “Maddenin Hallerinin Mikro, Makro ve Sembolik Seviyede Öğrenilmesinde Bilgisayar Animasyonları ve İşbirlikli Öğrenme Metotlarının Etkileri”, *Eurasian Journal of Educational Research*, 36, 2009, s. 109-128.

Dursun, F., “Öğretim Sürecinde Araç Kullanımı”, *İlköğretmen Dergisi*, 1, 2006, s. 8-9.

Erdağ, S., *İlköğretim 5. Sınıf Matematik Dersinde Kavram Karikatürleri İle Destekli Matematik Öğretiminin, Ondalık Kesirler Konusundaki Akademik Başarıya ve Kalıcılığa Etkisi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir 2011.

Felder, R. M., “Reaching The Second Tier: Learning and Teaching Styles In College Scienceeducation”, *College Science Teaching*, 23(5), 1993, ss. 286-290.

Halis, İ., *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*, Nobel Yayıncılık, Ankara, 2002.

Haugaard, K., “Comic Books: Conduits To Culture?”, *Reading Teacher*, 27, 1973, s. 54-55.

Hutchinson, K., “An Experiment In The Use Of Comics As Instructional Material”, *Journal of Educational Sociology*, 23, 1949, s. 236-245.

İnel, D. - Balım, A. G. - Evrekli, E., “Fen Öğretiminde Kavram Karikatürü Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşleri”, *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 3(1), 2009, s. 1-16.

Karataş, S. - Yapıcı, M., “Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme Dersinin İşleniş ve Uygulama Örnekleri”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(2), 2006. URL: <http://www.aku.edu.tr/aku/dosyayonetimi/sosyalbilens/dergi/VIII2/myapici.pdfadres> nden erişilmiştir.

Kaya, Z., *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*, Pegem A Yayınları, Ankara, 2005.

Kılıç, A. - Acat, M.B., "Öğretmen Adaylarının Algılarına Göre Öğretmen Yetiştirme Programlarındaki Derslerin Gerekliklik ve İşe Vurukluk Düzeyi", *Sosyal Bilimler Dergisi*, S.17, 2007.

Kleinman, E. B. - Dwyer, F. M., "Analysis of Computerized Visual Skills: Relationships to Intellectual Skills and Achievement", *International Journal of Instructional Media*, 26(1), 1999, s. 53-69.

Koenke, K., "The Careful Use of Comic Books" *Reading Teacher*, 34, 1981, s. 592-595.

Koşar, E. vd., *Öğretim Teknolojileri Ve Materyal Gelistirme*, , Öğreti-Pegem A Yayınları (3. Baskı), Ankara, 2004.

Köseoğlu, K., *İlköğretime Öğretmen Yetiştiren Kurumlarda Öğretim Elemanı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1994.

Muniran, F. - Yusof, R., *Using Comics and Graphic Novels In Schools and Libraries to Promote Literacies*, Paper presented at ICOLIS 2008, Kuala Lumpur, 2008.

Nalçacı, A. - Ercoşkun, M. H., "İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılan Materyaller", *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 2005, s. 141-154.

Olson, J. C., *The Comic Strip As A Medium For Promoting Science Literacy*, California State University Press, Northridge, 2008.

Özdemir, E., *Eğitici Çizgi Romanların Altıncı Sınıf Öğrencilerinin Isı Transferi Kavramındaki Başarısı Üzerindeki Etkileri*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2010.

Palaz, T., *İlköğretim 8. Sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersinde Karikatür Kullanmanın Öğrenci Başarısına ve Derse Karşı Tutumuna Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2010.

Rota, G. - Izquierdo, J., "Comics" As A Tool For Teaching Biotechnology İn Primary Schools, *Issues in Biotechnology Teaching*, 6(2), 2003, s. 85-89.

Sones, W., The Comics and Instructional Method, *Journal of Educational Sociology*, 18, 1944, s. 232-240.

- Song, Y. - Heo, M. - Krumenaker, L. - Tippins, D., “Cartoons-An Alternative Learning Assessment”, *Science Scope*, 32(1), 2008, s. 16-21.
- Şahin, T. - S. Yıldırım, *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*, Anı Yayınevi, Ankara, 1999.
- Şimsek, N., *Derste Eğitim Teknolojisi Ve Öğretim*, Kadioğlu Mat., Ankara, 2002.
- Tokcan, H., - Topkaya, Y., “Concept Cartoons As A Teaching Tool In Social Studies”, *Route Educational and Social Science Journal*, 2(4), 2015, s. 175-185.
- Topkaya, Y., *Vatandaşlık Ve Demokrasi Eğitimi Dersinde Eğitici Çizgi Roman Kullanımının Bilişsel ve Duyuşsal Öğrenmelere Etkisi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum, 2014.
- _____, “Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Değer Aktarım Yaklaşımları Hakkındaki Görüşlerine Ait Nitel Bir Çalışma”, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 2016a, s. 637-652.
- _____, “Doğal Çevreye Duyarlılık Değerinin Aktarılmasında Kavram Karikatürleri İle Eğitici Çizgi Romanların Etkililiğinin Karşılaştırılması” *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(34), 2016b, s. 259-272.
- Topkaya, Y., - Şimşek, U., “Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Üzerinde Eğitici Çizgi Romanların Etkisi”, *Journal of Computer and Education Research*. 3(6), 2015, s. 152-167.
- Topkaya, Y., - Yılar, B., “Analysis Student Views Related To Educative Comics”, *Route Educational and Social Science Journal*, 2(3), 2015, s. 106-117.
- Trent, C. - Kinlaw, R., “Comic Books: An Effective Teaching Tool”, *Journal of Extension*, 17, 1979, s. 18-23.
- Üner, İ., *İlköğretim Okullarında Karikatürle Öğrenmenin Öğrencilerin Başarı ve Tutum Düzeylerine Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul 2009.
- Williams, N., *The Comic Book As Course Book: Why And How*, Paper presented at Annual Meeting of the Teachers of English to Speakers of Other Languages, CA, 1995.
- Yalın, H., *Öğretim Teknolojileri Ve Materyal Geliştirme*, 8. Baskı, Nobel Yayınları, Ankara, 2003.

Yalın, H.İ., *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme* (2. Baskı), Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme, Nobel Yayıncılık(19. Baskı), Ankara, 2007.

Yavuz, S. - Büyükekeşi, C., "Kavram Karikatürlerinin Isı-Sıcaklık Kavramlarının Öğretiminde Kullanılması", *Karaelmas Fen ve Mühendislik Dergisi*, 1(2), 2011, s. 25-30.

Yıldırım, A. - Şimşek, H., *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık (8. Baskı), Ankara, 2011.

Yıldırım, S., - Şahin, T., *Öğretim Teknolojileri Ve Materyal Geliştirme*, Anı Yayıncılık, İstanbul, 1999.

Yıldız, R. (Editör), *Öğretim Teknolojisi Ve Materyal Geliştirme*, Mikro Yayınları, Ankara, 2002.